

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Menjünk-e? <i>Symmachus</i>	305
A magyar komló értékesítéséről. <i>Csérer Lajos</i>	306
Az adóreformról. III. Cs. <i>Szabó József</i>	307
A kanczák meddőségének okai és azok elhárítása. <i>Equitans</i>	308
A kolozsvári gazdasági tanintézet tanulójának tanulmányi kirándulása. <i>Antal Ágoston</i>	308
Tárca:	
<i>Alföldi képek</i> . Az aratás. II. <i>Éber Ernő</i>	308
Kisebbségi közlemények 309	
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. —r	309
Egyleti élet	310
Vegyes közlemények	310
Közgazdaság, üzlet, forgalom	310
Hirdetések	

Menjünk-e?

A kínai meszarások hírei újságok kolumnáit füstik vérpirosra. Ropog és reng az egész óriási épület és az első halottak, a kiket mag alá temet, a civilizáció munkásai, a kik új akarták építeni. S a nagyhatalmasságok egész seregeket mozgósítanak alattvalóik és még inkább közgazdasági érdekeik megvédésére. Arról van szó, hogy veszélyben van egy olyan lerakódó helyük, melynek kedvéért a gyárak egész légiója keletkezett Angliában, Németországban, Franciaországban. Az utóbbi években gyakran megnyilvánuló hatalmi aspirációknak egy rugója volt és ez a közgazdasági érdek. Európában már nem nyílt új tere az érvényesülésnek, új piacot a tengeren kellett keresni. A hatalmasságok gyarmatpolitikájának alapja ma nem a harci dicsőség vágya, hanem az, hogy legyen hely, a hol iparcikkeik elkelnek és kapjanak nyereseményeket, anélkül, hogy azért más nemzeteknek kelljen adózniok.

És itt vagyunk a népek tengerében. mi elhagyott magányos sziget, a kik érdektelenül és érzéketlenül nézzük a körülöttünk háborgó hullámokat; itt vagyunk mi, a kiket elkerült a meleg áram, a közgazdasági érzék árama. Itt vagyunk hidegen, terméketlenül. Minket nem érdekel a népek küzdelmében, csak a fölszín, a hadi tudósítások, mink nem nyereshetünk és nem veszhetünk ott, a hol egy világ érdekei forognak koczán. A mit a távol jövő historikusa mirőlünk föl fog jegyezni, az a közgazdasági pangás. A mi haladásunk csak látszat, a napfénytől csillogó tengerben épült fölfordított dél-kelet-világ, a mi valósággal sivatag. A mi mezőgazdaságunk nem fejlődik eléggé; iparunk satnya, vérszegény; kereskedelmünk nincs.

És minderről mi nem tehetünk, és mégis mi vagyunk az okai. Mert olyanok vagyunk teremtve, a milyenek vagyunk: mert olyanok maradtunk, a milyenek teremtve lettünk. Fatalistáknak kell lennünk abban, hogy a természetünket nem változtathatjuk meg.

A mi mezőgazdaságunk nem fejlődik eléggé. Messze mögötte van termésünk átlaga a Nyugoté mögött; a mi állattenyésztésünk betegségekkel tele és primitív. A mi mezőgazdaságunknak az a része, mely a kultúráltság zömét adja, hiányzik. A kisbirtok kezelése kezdetleges, extenzív; a nagybirtok intenzív miveltése nem nyomja ennek bélyegét egész mezőgazdaságunkra; a középbirtok, az pedig korhadt és rothadt a koronájától a gyökeréig. A magyar középbirtok elpusztult, s a mi meg van, az talajának utolsó kavicsrétegéig meg van terhelve adóssággal. Ennek oka a magyar gazdaközéposztály, a gentry. Ő az

oka, de nem tehet róla, mert csak olyan, a milyenek teremtve lett. Nem tehet róla, hogy már gymnazista jogász- és gazdaszokorában több zsebpénzzel másképen él, mint a többiek, nem tehet róla, hogy nagyzol, hogy pazarol, hogy csak vadászik, kucsiroz, kártyázik, váltót zsirál és zsiráltat, míg a gazdaság teng-leng odahaza. A mi középbirtokosaink, ha nem gentryk, azoknak akarnak látszani, ha gentryk, annál többet akarnak mutatni. Nem tehet róla, hogy ilyen, de ilyen. A védői hozhatnak föl pusztulása megmagyarázására más okokat, az örökösödési rendet, a rossz terméseket. Az ok az saját magában van. Brillians faj, a legkitünőbb lelki tehetségekkel, a legcsudáltabb tulajdonságokkal tele, a mi azonban mind csak bukását siettetette az örökölt vagy szerzett nagyzolási bacillusok működése következtében. Azok, a kik a gentry restaurációját követelik, nem bírják megadni azt a garanciát, mely csak a gentry renaissance-ában, újjászületésében rejlik. Ezt a garanciát nem bírják megadni. Gentry-középbirtok teremtésével megmenhetik a jelen gentry nemzedéket, de a jövőt csak akkor, ha bebizonyult, hogy saját pusztulásán saját javára tanult.

Ez a magyar mezőgazdaság igazi baja. És micsoda sovinizmus az, a mely a való eltagadásával, a való eltagadásával vél a magyar mezőgazdaságon segíteni!

Iparunk satnya és vérszegény. Satnya az osztrák kapocs nyomása alatt és szegény, mert a vért képező tőke hiányzik. Van egy fővárosunk, a mely az ipartelepek nagy sokaságát öleli magában, de hol vannak a vidéki ipari empóriumok, hol vannak nálunk a külföldi vidéki iparvárosok is, mint London mellett Manchester, Birmingham, Glasgow; Berlin mellett München, Lipcse, Strassburg; Párizs mellett Bordeaux, Rouen, Lyon? Szeged? Temesvár? Szabadka? Kolozsvár? Elnyomóan dominálja ezeket a főváros ipara. Elhibázott iparpolitika nyilvánul meg a vidéki városoknak a főváros javára való elhanyagolásában. Néha, mint most is, sovinizmus dobogtatja meg szívünket. Teremtsünk magyar ipart! Mint a beteg ember rendetlen, zaklatott szivdobogása, úgy lüktet végig ez a jelszó is az országon. Nem keresik, hogy hol kezdjék, hanem egyszerre akarják az egészet megteremteni. A helyett, hogy kezdenék a legfontosabb ágnál, például a textil iparnál és azt igyekez- nének kitartóan, céltudatosan, munkával létrehozni, vagy a fényüzési cikkekben, melyeken mindenkitől kívánható áldozat hozatala, az egész ipart egyszerre, egy szóra akarják megalkotni, olyan cikkeknel is, melyek reprodukcióra szánvák, melyek drágulást, rosszabbodást jelentenek arra nézve, a ki azokat viszonttermelésre, új érték termelésére

**A legjobb magvak
legolcsóbb beszerzési
forrása**

MAUTHNER ÖDÖN
cs. éskir.
udvari szállító.

József főherceg Ő cs. és kir Fensége udvari szállítója, a román király Ő Felsége udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Felségt udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

Magkereskedése
(28)

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A Zalathnai kénkovand

ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és mütrágya-gyára alánlja legjobb minőségű mindennemű mütrágyáit

a t. cz. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-nál alóli megrendelést legcélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet” raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.** (242.)

használja föl. Ez az a szalmaláng, a mi még mindig jobb, mint a semmi, a mi mellett még mindig megtudjuk melengetni a kezünket, vagy a lábunkat, de a mi a bükkfa hasáb, az okos és kitartó munka intenzív tüze mellett csak lobogó lángot ad és pörnyét hagy, és a mi után a sötétség, a hideg még nagyobb lesz. Arra a szóra, hogy „legyen!“, lesz valami, de nem lehet virágzó magyar ipar.

Előbb művelt iparosnemzedéket kell nevelni, akkor lesz erős iparososztály, a mely a művelt középosztály zömét képezhetné. Jól tudjuk, hogy azon a bajon segíteni nem tudunk, de mégis rámutatunk arra, hogy a művelt iparos osztály hiányzásának oka a kötelező katonáskodás. Melyik művelt, ugynevezett „uri“ család nevel gyermekéből iparost, mikor előtte van a három évi katonáskodás réme. Ez a három haszon nélkül elfecsérelt év a legmunkaképesebb korban!

Magyar kereskedelem pedig egyszerűen nincs. Pénzintézeteink tőkéje külföldi, azok magyar érdekeket nem szolgálnak; lefelé, a közönséggel, a gazdával az adóssal szemben önállóan hatalmasok, míg a másik relációban, a külföldi tőkepenészekről, a külföldi tőzsdéktől a legteljesebb mértékben függnek. A magyar középosztálynak ez a része a legkevésbé magyar. És sajátságos, a meggazdagodott kereskedő első dolga nálunk, hogy birtokot vegyen. Az elpusztult gentry- és nagybirtokokat veszi meg és lesz belőle is olyan snob, a ki gentryskedik, vagy mágnáskodik. De birtokát ügyesen, szakértelemmel kezeli, vagy kezelteti, ő tönkre nem megy. A tönkrement középbirtokosból pedig soha sem lesz kereskedő, hanem lesz állami, vármegyei, vagy városi hivatalnok, és még annak a reményéről is le kell tennie, hogy birtokát valamikor visszaszerezhesse. Így kerül a magyar középbirtok meggazdagodott tőkések és kereskedők kezébe. A középbirtokosok egy része tönkre megy, birtokuk a kereskedő kezébe jut, de ugyanennyivel csökken a kereskedő középosztály ereje.

Mit keresnénk mi a mi hanyatló közgazdaságunkkal Kinában? Új földeket szerezni mennénk? Mikor még a hazait sem miveljük jól és okosan. Iparcikkeiket akarjuk ott értékesíteni? Ideának is neveléses volna, ha nevetni lehetne saját nyomoruságunkon. Kereskedni akarunk idegen tőkével? Foglaljuk el még egyszer saját országunkat, népesítsük be, építsük tele gyárakkal, igyekezzünk élelmesekek, ügyesek lenni és azután menjünk gyarmatot szerezni. Addig menjenek Nagy-Británia, Franciaország meg Németország. Azoknak

szükségük van már rá. De mink? Mit keresnénk mi ott?

Symmachus.

A magyar komló értékesítéséről.

Irta: Cséres Lajos.

Ha valaki a komlótermelési statisztikát tanulmányozza, s abban összehasonlítja a hazai komlót termés szerint azon számokkal, a melyeket a hazai sörgyárosok által fogyasztott komlómennyiségek adnak, akkor azon gyors meggyőződéssel végzi ezen olvasmányt, hogy minek ott a komlóértékesítésről, esetleg annak bajairól beszélni, a mikor a magyar mezőgazdaság csak felét, sokszor csak kétötödét termeli a magyar sörfőzők által szükségelt mennyiségnek! Hisz természetes, a hol a sürgős keresletnél jóval kisebb a termelés, ott az áru biztosan és rendszeresen kél el!

Sajnos azonban, ez nem így van! s erről meggyőződhetünk a *kiviteli s behozatali* statisztika számaiból, a hol megint az áll, hogy hazai komlótermésünknek legalább is 70%-át külföldre adjuk el. a magyar sörgyárak pedig komlószükségeiknek 80%-át külföldről szerzik be. Bár a dolog visszasságát nem mindenki látja be, mégis könnyen megalkuszunk, mert hisz' üsse kő! mindegy az, akár a „haza“ akár a „külföld“ veszi meg a komlót, csak-hogy megveszik! Persze hamar rájövünk, hogy a külföldi meg a hazai komlóárak között a kiviteli s behozatali szállítási költségek más egyebek miatt a hazai komló rovására akkora árkülönbözetnek kell lenni, hogy terméséért a gazda itthon sokszor alig kap valamit, a magyar sörfőző azonban mindenkor nagy árat fizet a neki „saazi komló“ néven leküldött áruért!

S ha megfigyeléseinkben idáig eljutottunk, akkor hamarosan előttünk áll a következtetések végeredménye, hogy elégitse ki a magyar termelés a magyar fogyasztást, s utóbb a hiányt szerezze be a gyártás a külföldről. S ha ezek után a statisztika száraz mezejéről kilépünk a gyakorlati életbe, akkor ezen visszás komló forgalomnak a valódi okait is megtaláljuk!

A fő ok tehát határozottan az, hogy a magyar sörgyártás az olcsóbb magyar komlót nem veszi! A „miért“ közel áll: 15—20 év előtt még nem termeltünk annyi komlót, hogy *vidékenként* is az egy pár sörgyár szükségletét kielégítette volna, az sem tagadható, hogy 30 év előtt s még régebben az új komlókeretekbe a bő termésű s durva minőségű fajtákat (würtembergi) ültették el, a melyek termésé-

vel nem lehetett oly minőségű sört főzni, mint pl. a nálunk akkoriban igen elterjedt schvechat-i sör volt. Ezen akkor két pozitív dolog hiedelemmé lett, s azóta téves hiedelem maradt, hogy a magyar komlóval nekünk való jó sört főzni nem lehet! Hát ez ma már komlótermésünk 60—70%-ára nem áll, mert a sörigények fokozódásával a komlósgazdák is mindinkább finomabb fajtákat ültettek, a melyekkel igen is lehet s sajnos csak titokban szoktak is jó sört főzni. Nem tagadható, hogy évi komlótermésünk 30—40%-a még ma sem való finomabb sörök készítésére, részint a fajta tulajdonai, különösen pedig a rossz szárítás s kezelés miatt, de a nagyobb mennyiségű komló jóságára esküdni lehet. Annál inkább, mert részint a sörgyárosok, részint vasuti hivatalok, tudományos egyének s más hiteles személyek által elég alkalommal be lett bizonyítva, hogy a mi komlónk vegyi összetétele egyezik sok külföldi jó fajtával, hogy sok feladó vasuti állomás mint leadó állomás látja viszont a magyar komlót s sok más komoly és furcsa mozzanat áll rendelkezésre annak bebizonyítására, hogy a magyar komló csak azért utazik külföldre (leginkább Csehországba) hogy ott elkeresztelttven, dupla, sőt tripla áron kerüljön vissza a mi sörgyáraink raktárába!

A fent jelzett téves hiedelmeknek erős támogatói, a legtöbbször nem magyar eredetű *sörfőző mesterek*. Ha ezek egyszer talán magyarokkal helyettesíthetők, s ha a termelő vagy eladó ezektől sem fogja sajnálni a nem jelentéktelen *szákpénzt*, akkor talán a balhiedelem is jó irányúvá változik. A direkt fogyasztás további akadályá aztán az is, hogy igen sok hazai sörgyáros, különösen a kisebbek a cseh kereskedőnek csak akkor fizetik ki a tavaly vett komlót, ha az avval készült sörből már jövedelmet láttak, addig egy *váltónak* nevezett keskeny papírszelet lóg felettük, s mihelyt a cseh komlótól elfordulnak, a súlyos bárdként teszi tönkre őket...

Megint csak visszatérünk a magyar nem-bánomsághoz, mit törődünk a magyar sörgyárosokkal, mikor a külföld ugyis megveszi a komlónkat. — Az épp a baj ám itt, hogy ez a külföldi kereskedelem s vétel *nagyon bizonytalan*. Kétféle az eset: az a gyakorlat, hogy a cseh kereskedők ügynökei itt helyben, a háznál veszik meg a komlót, a második ritkább eset pedig az, hogy a magyar termelő fölküldi termését valamely saazi-bizományosnak, s Istenbe helyezett bizalommal vár, a míg az a bizományba adott áruért pénzt küld, s halál-

TÁRCZA.

Alföldi képek.

Az aratás.

II.

Irta: Éber Ernő.

Gonosz álom volt csak. A tizenötezer holdas uradalom tisztartójának lidércnyomása, a mely összeszorította a szívét, hogy a hideg verejték mikor nagy küzködéssel felébredt, testének minden pórusán kiverődött. Gonosz álom, melynek folytatását a nyomástól dobogó szívvel, a csöndes éjszakában tovább szötte. Nem tudnak megalkudni az aratókkal. A mit ígérnek nekik, az nem kell. Kivánságaikat fölcsigázzák. Nem csak azt követelik, a mi jogos, hanem annyit, mintha a termés tizenöt mázsás lenne. Egyes emberekkel megalkuszik, és azután mikor az egész tömeggel kellene megegyezni, ez az alázatos, engedelmes munkásnép a dühtől és kétségbeeséstől vakmerően és égő szemekkel, ökölbe szorított kézzel követel és fenyegetődzik. Azután a csendőrség, katonaság. Vér füstli a földet. S a rákényszerített munkás arat, de úgy, hogy abban nincs köszönet. Szépen süt a nap s a pirosló buzaszem pörög és pörög, mintha csöppenként folyna el egy évi fáradság, munka, aggodás oredményének vére.

Gonosz álom volt csak. A természet nagy víztartójából jutott eső a földnek, talán bőven is, a melegforrás, a nap sugarai a derült kék égből melegen sütöttek a vetésekre, akkor is, mikor kellett, akkor is, mikor nem kellett. Nem volt az az óriási termés, mikor a kipörgő buzaszemek semmilyen színhez sem hasonlítható piros gyöngyei borítják a földet. De azért a kalászkok szemektől terhesen borultak egymásra, ragyogó, kigyózó hullámokat verve a reggeli szellőben. Volt termés. Lesz kenyér.

Főlpántlikázott lovak koczogtak az aratókkal megrakott kocsik előtt. A kocsiban jókedvű férfiak, öregek, asszonyok, lányok ültek. Az üléseken is, a kocsifenekeken is, oldalon, saroglyában is. A kaszák is hátul a saroglyában, szépen egysorban villogtak, csilámlottak, a mint a nap végigfutott az elkopott, fényes pengőken. Itt-ott még egy ujat, sötétet látni köztük, valamelyik ujoncz aratót. Fehér még a nyele is. Még ezeken nem látszik a munka csiszolása. Mervev, idegenül állnak ott a többi között, mint ahogy félve, szorongva ül pelyhedző állu gazdájuk a tapasztalt aratók között, akik mesélnek rég elmúlt idők aratásairól. A fiatalok gondolkodnak: vajjon meg tudják állni-e majd a sarat a veteránok mellett és nem fognak-e szégyenszemre elmaradni a rendben?

Másnap megkezdődik az aratás. Egy arató és egy marokverő egy pár. Tíz pár egy banda, melynek feje a bandagazda. S az ördögösi gazdaságban arató tizenhárom banda vezetője a vállalkozó. Minden banda megkapja a learatandó táblából a maga területét, a maga nyilasát. A csősz méri azt ki egy arra való szerszámmal, a mit „kolopter“-nak hívnak de genere Klafter = öl. Egy nagy A. A tetejénél megfogja a csősz, az egyik szögcsővé lábát a földbe surja és mint egy körzővel méri ki az öleket. A nyilasát senki sem sokalja. Inkább kevésnek tartja, a mi neki jutott learatásra. Meg is korrigálja egy-egy banda a szerencsét és a másiktól kaparít el magának egy darabot. Ezután kicsóvázzák a nyilast a tábla hosszában.

És most kezdjük az aratást. „Isten nevében“ és az első arató belevág a buzába. Lehull az első rend. Az aratás, az a munka, melyhez az erőn és akaraton kívül ihlet és tudomány is kell. Fáradságos, erőfeszítő munka, a mit senkisémm akar elsőnek abba hagyni. Az inak feszültsége, a csörgő verejték csak ösztökéli, sarkalják a munkára azt, a kinak a kasza van kezében s a ki a szépen álló érett buzát vágja az Alföldön. Ha árpát kell vágni, vagy zabot, az már munka, de buzát aratni, az élvezet.

Annak, a ki már tud. De Lantos Gyur-

megvetéssel türi el, ha a cseh bizományos nevetségesen kicsi árt küld. De sőt az is meg-esik, hogy sokszor se komlót, se pénzt nem lát a magyar gazda. Erre különben közelebb is vannak példák a különböző budapesti, bécsi és másféle piacokon!

Marad tehát a második eset, hogy komló-ügynökök a termelő helyén veszik meg a komlót. Ez az ügynök mindenkor itt fogadott alügynökökkel (csahosokkal) dolgozik. Rábeszélő, ijesztő s becsmérlő tehetségeik bőven vannak. Az eladó azonban se árkonjunkturát, se portékát, se kereskedelmi szokásokat nem ösmer, s legfőképpen pénzre van szüksége! S tény, hogy a gondolkozása még a kereskedelemben is még mindig gavallér! Mert gyakori eset pl. az, hogy az első csahos megnézi a komlót, feldicséri (!) s azon kijelentéssel, hogy az eredményről beszámol főnökének, nagyon kicsi foglalót (sokszor azt se hagyva) le fogja a komlót szóval s elutazik. Az eladó gazda gondtalanul vár az adott 15—20 napi terminusig. Ekkor azután nem jön a kazár s nem jön a főnök se. De intézkedő levél s pár sor jön. De a magyar ur még mindig gavallér s hisz az ügynöknek, pedig az már valahol az ország másik dűlőjében csinál hasonló sérelmeket. Így eltelik egy hónap, a külföldi kereskedők már ellátták magukat magyar komlóval, talán már hazautaztak, csak akkor látja a mi eladónk, hogy a kis felpénzzel is be van csapva. Ir hát a cseh cégnek, onnan letagadják az üzletet, s az ügynök ismeretségét, de hajlandónak mutatkoznak a komló megvételére, ha már egy individum visszaélt az ő firmájukkal. Persze a jó magyar kapva-kap az ajánlaton s felkínálja hoppon maradt komlóját. Nos és kap egy igen alacsony árt a komlójáért. Sokszor csak bizományban veszik át, s aztán többszörös sürgetésre, ugy tavasz felé, löknek a magyarnak valamit!

Vagy: összebeszél két ügynök ur valahol Segesvárt. Az egyik kiszáll a kiszemelt áldozathoz. Alkuszna a komlóra, közben a másiktól sürgőnyt kap a „méltóságos ur“, hogy ő B. 20%-al többet ígér, mint A. s igenlő sürgöny esetén azonnal jön. A gazda ezt tudomására hozza a jelenlevő A.-nak s mivel az nem concurál, megeresztli a sürgőnyt B.-nek. Erre A. megaprehendál s eltávozik. A gazda azonban mai napig is várja B.-t, a kis feledékeny. Ugy aztán kétségbeesetten hívja vissza A.-t a komló megvételére, a ki azonban már most 20%-al kevesebb pénzt hajlandó adni, mint az első ígért volt. Ilyen dolgokat még számtalan variációban tudok, de

csak azt említem fel, hogy pár év óta Vasban, a Bánáthban s Erdély némely részein az *elbővételek* is divatban vannak. Ilyenek május-juniusban történnek, a midőn a kereskedelem az imént kibujt komló növény s a raktár készletek állásából már tud némileg kombinálni, tehát ráutazik a termelőre, mert tudja, hogy ilyenkor nincs pénze a gazdának, kivált a kisebbnek. Papirkötést tesznek, hogy ekkor s ekkor szállítandó, ennyi s annyi q. komlóért mmázsánként fizet pl. 100 koronát! Ha az ügynök 160 koronát mert igérni június elején, akkor az ár szeptemberig bizonyára emelkedni fog; ha a parasztnak nem termett a kikötött mennyisége, ugy a valósággal szállított komló mennyiségért nem kapja a kikötött árt, hanem kevesebbet! Mert a kereskedő a hiányzó mennyiséget kárba veszi s annak árát levonja a valósággal szállított komló árából. Még jó ha csak ezt, mert sokszor azt is levonja, a mit ő a sörgyárostól kapott volna a komlóért!

(Folyt. köv.)

Az adóreformról.

Ezek a kivető bizottságok eszközlik tehát minden egyes adótársaság részére az adó-kivetést. Ez az adó-kivetés pedig tulajdonképen nem egyéb, mint az adótársaságra eső kontingensek egyszerű repartírozása az egyes adózók között. Ez történik a kivetőbizottság által és a működésében a bizottság zsinormértékül tartja szem előtt a törvényben megállapítva levő adókulcsot, a mely progresszív, és hogy az a kulcs melyik tételét alkalmazza egy-egy adózóra, azt a bizottság szabadon határozza meg, szabadon mérlegeli, tekintettel az illetőnek a megelőző évben fizetett adójára és tekintettel arra, vajjon a megelőző év óta üzleti és kereseti viszonyaiban állott-e be javulás, vagy rosszabbodás. E szerint vagy az azonos, vagy a magasabb, vagy a csekélyebb tételt alkalmazza. Ha így megtörtént a kivetés az összes adótársaságokra nézve, ezeknek kivett összegei összesítettnek és megtörténik az összehasonlítás.

Ha a főösszeg megfelel a törvényben megállapított kontingensnek, akkor további intézkedésre szükség nincs; ha a kivetés nem érte el a kontingenst, percentualis emelkedésnek ellenkező esetben percentualis leszállításnak van helye; arra, hogy az egyes kontingensek arányban maradjanak, hogy ezek között a helyes, igazságos és kellő arány meg ne bolygattassék, főlügyel egy országos központi kontingentáló bizottság, a mely itt a

központban volna részint kinevezett, részint választott tagokból alkotva és ez a bizottság volna egyedül jogosítva arra, hogy abban az esetben, ha egyik-másik adótársaságnak kontingensét igazságtalannak találja, azt csökkentse, vagy emelje más contingensek rovására, vagy előnyére.

IV.

Tőkekamat és járadék adóról.

Ez azon adó, mely mindazon jövedelmi-forrásokat érinti, melyek egyéb adóval terhelve nincsenek, fenntartatik jövőre, azt mondván az Emlékirat, daczára, hogy Európa egyetlen egy államában sincs a tőke a mienkhez hasonló adóval terhelve, ha a tervezett jövedelmi adó érinteni is fogja minden jövedelemnek a megadóztatását, mégis fenntartja, mert:

a) a jövőben az eredmény nem lehet kevesebb és nem tartja czélszerűnek, hogy most a kereseti-, föld- és házadó ált. jövedelmi pótdóját érintő reform által ezt is bolygassa.

b) mert más adószolgáltatásaink magasak, sőt a földadó % a még magasabb és csakis azon reformokra szorítkozik, melyek a gyakorlati életben kivihetetlenek, mint.

α) az özvegyi jogcizimén való jövedelem 10%-a helyett 5%-ot javasol, ez is magas, elég lenne 2-3%-a.

β) a szülők által a gyermekek részére biztosított életjáradék után 2%-ra szállítja, lehetne a fizetések sorába beosztani, azt mondván, hogy tulmagas voltánál fogva eddig sem nyert alkalmazást, ebből is az látszik, hogy a végrehajtó közegek tulszigoru eljárása a javaslat fogalmazója előtt ismeretlen; concret esetet ismerem, hogy a fentforgó esetben az addigi 5% 10%-ra lett felemelve.

V.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek, valamint a bányaművek megadóztatása.

Ezek változatlan fenntartandók, mert igen magas reál adóink és az ingó tőkék megadóztatásához viszonyítva nem mondható igen magas és elviselhetetlenek, csupán egyes szövetkezeteknél teendő, de erről külön törvényjavaslatban kíván gondoskodni.

VI.

A jövedelmi adó.

Az adóreform leglényegesebb feladatának mondatik és ezen adóalaplánál a különböző, már egyszer megadóztatott jövedelmi forrásokból eredő bevételeket összesítve veszi tekintetbe és az addigi ált. jövedelmi pótdadó helyébe, (mely a különböző reál adóknak 30—40%-a volt) az egyéni megadóztatást ki-

kának bizony nehezebbre esik még. Most lépett legénysorba és vörösbarba arczán még csak egy-egy csomó fekete puha pöhöly jelzi, hogy hol lesz a szakál, meg a bajusz, akkor, mikor már ő is jó arató lesz. A két izmos karja erejében bizik és hetykén néz az öregekre, mikor feltüri az inge ujját. „Siessék kend, mert levágom“, mondja az előtte haladó kaszásnak. „Csigavér ecsém. Adná te még olcsóbban is.“ Adná bizony az, még pedig hamar. Hiába fogja a kaszát jó erősen, ugy érzi, mintha az minduntalan ki akarna esni a kezéből. A többiek haladnak előre fáradság nélkül, egyenletes kicsiny lépteikkel, a kaszát, könnyen tartva kezükben és mindig egyformán hulló széles rendeket vágva le maguk előtt. — Az ő izmos karjai kezdenek megmerevedni, lábán az inak megfeszülnek, a forró nap-sugár verejték-patakokat huz arczára s az izzadtság kiüt a hátán, a fehér ingen át is. Halad a többi után. Előtte, mögötte suhog a kasza Nincs megállás. Végtelenül bágyadt-nak érzi magát, már alig bírja a kaszát tartani. Hiába, meg kell már állnia, bármi történjék is, akármit mondjanak is a többiek. De ebben a pillanatban megáll az első ember, a fenéki előkerül a szarutokból és vigan peng a kaszán végig. És még a következő rendnél és még vagy kettőnél ugy van, hogy mindig akkor állnak meg fenni, mikor már azt hiszi,

hogy ki kellene ejteni a kaszát a kezéből. Azután beletörődik a teste. Egy-egy göröngyön meg-meg botlik még, nem hagy még szép alacsony tarlót, hanem fejeli a „gaz“t, a rendjei sem olyan egyenletesek, tömöttek, de azért halad már a többiekkel. Legény már.

A többi pedig ugyancsak halad. A nap még fönn sem volt, mikor beálltak a munkába és most már jó magosan áll. Főlnéz rá az első kaszás, azután huját ad a népének, fröstökölnek. A munka szóltanul folyt eddig. Az alföldi paraszt nem sokat beszél aratás közben. De a fröstök alatt megoldódnak a nyelvek. Az évődés, tréfálkozás, enyelgés az emberek, meg a marokverők között vigan foly, miközben a nyársra szurt szalonnadarábot a parázs fölött forgatják és azon füstösen rányomkodják a patyolatfehér, finom gyűrűsü buzakenyőrré. A „Bankó“, a „Tallér“ most hozták elő a lajtót a hideg, salétromos vízzel, a csobolyók megtelnek, nagyot huznak belőle, megtömlök a kis agyagpipát és olnyujtónak az enyhelyen.

Azután megint kezdődik a munka s foly most már szabadatlanul délig. Az ebéd sokkal komolyabb, ünnepélyesebb étkezés, mint a fröstök. Itt nem esnek léha beszédek, serényen, kevés szóval látnak hozzá az emberek a főzőshöz. Minden három-négy embernek meg van a bográcsa s azt az ágasra akasztva

főzik a lebbencslevest, vagy tarhonyát, vagy paprikás és szalonnás burgonyát és hozzá megint a ropogós héju, foszlós belü fehér keuyér. Ebéd után mihamarabb elpihennek. Sokat dolgoztak már és elég van még hátra naplementig meg holdfeljöttével.

Hanem pompás azután estefelé dolgozni, mikor a nap nem tűz már olyan forróan a kaszásra s a hűs esti szél szikkasztja meg az izzadságot az ingén. Vigan vannak a marokverők. Hancuznak, danáznak. És most a hűvösben nem szólnak rájuk a kaszások és még Lantos Gyurka is közbe-közbe danol. Csudálatos alkotása az emberi léleknek! Azt hisszük, hogy élni jó, azért vagyunk, hogy dolgozzunk; félünk a haláltól és mégis minden ember este enyhültebb, nyugodtabb, mint reggel. Mikor fölkel, előtte van egy egész napi élet és mégis rossz kedvű, sok ember éppen gyilkos morgorva és este, mikor közeledik egy nem is olyan hosszú érzéki halál, elégedettek, kedélyesek az emberek. Mért szeret hát mindenki élni? Mért fél mindenki a haláltól?

Megnyúlt árnyak húzódnak el a tarlón s a marokverő lányok kéveköttözés közben rákezdnek a nótára, naiv, szimpla nótára, a mit mégis olyan érzésű dalolnak, hogy minden bánatukat, örömeiket ki lehet érezni belőle. Talán kell is, hogy valamelyik kaszás-legény megértse és ha kell, az bizonyosan

vánja creálni, tehát egy helyre egyesíteni; a tárgyi megadóztatásnál már kipuhított, de a valóságtól gyakran messze elütő adóalapot nem kell elfogadni, hanem a tiszta jövedelemre kell fektetni, tekintet nélkül, hogy föld, ház, tőke vagy bányából származik és ott külön már megadóztatott, itt egyesítve és az adóalaptól eltérőleg jön adóztatás alá, azaz, ha cataster szerint fizetett már 25%-ot, de tényleg annál magasabban adta ki bérbe a birtokát, ezen magasabb összeg fog *ismételve* megadóztatni; mihielyt az egyéni létminimumot meghaladja és ezen célra egyenes törzs cataster felfektetését tervezi a különböző helyeken már is adó alá vont adóalapok összeállítását, szóval alapos előkészületet és elbírálást igénylő munka keresztülvitele tervezetik, és ezen tervezett progressiv adóztatást par excellens jogosultsággal bírónak mondja ki és a birtoknál nemcsak a bérösszeget, hanem a *mellékjárandóságokat és egyéb mellékhasznvételekből eredő jövedelmeket és előnyöket is számításba kell venni*, vagyis a pénzgazdaságra alapított számítási módot követni és a természetben élvezett gazdasági czikkeket pénzértékre átszámítani; például, ha egy birtokbérleténél tűzifa járandóság, egyéb élelmi természetű szolgálatok, gabona, baromfi stb. lesz kikötve, az is átszámítandó, valamint, a ki maga személyesen gazdálkodik, az általa elfogyasztott természetű termékek átszámítása is ide értelmezhető *egy végrehajtó közeg tulbuszósága folytán*, ha ez törvényre emelve, csak ezen itt a javaslatból szószerinti idézetek szertint menne keresztül.

(Folyt. köv.)

A kanczák meddőségének okai és azok elhárítása.

Irtá Equitans. 4

VIII.

Oly kancza, a mely egyszer elvetélt, azaz csikóját idő előtt vesztette el, egybamar nem igen fogamzik, s sokszor, ha fogamzik is, újra elvetélt, bár kóros elvetelés esete nem áll fenn. Az ilyen kanczák ivarszervei az elvetelés következtében elgyengülnek, nem működnek szabályszerűen; azért petét sem választanak jól ki, s ha már kiválasztanak és esetleg felhágattatva fogamzanak is, az elgyengült ivarszervek nem képesek a fejlődő és nagyobbodó csikót magukban tartani s így azt idő előtt kilölik.

Ilyen kanczát legjobb a tenyésztésből kizárni, de ha már érdekünkben fekszik tőle

meg is érte. Előbb melankolikusan, vontatottan, mint a hogy a dal és a lemenő nap megkivánják.

„Este van, este van.”
Megy a nap lefelé,
Ballag már a völgyény,
Ballag már a völgyény,
Menyasszonya felé.”

Azután pajzánul, mintha utmutatást akarnának adni arra a kérdésre, hogy:

„Hogy nyerje meg a szívét,
Kellmetes beszédét (!)
Ennek a kis lánynak?”

Az estebéd már zajos a fiatalok között, míg az öregebbek csendesesen olbeszélgetve eszegetnek és pipázgatnak. „Hát mégis csak adott termést az Isten”, szól az öreg Gyapjas. „Látta kend már az Istent bátya?” kérdi egy legény, a kit a sorozáson bevettek. „Látni nem láttam.” „Hát akkor honnan tudjaked, hogy van Isten? Már én csak azt hiszem el, a mit látok.” „Hát akkor te azt hiszed, mert a napot a szegvári határban látod lemenni, hogy ott van a világ vége?” Elhallgat a legény.

A sötét égbolt tele van tűndöklő csilagszemekkel s a tarlóból elősárgállanak a buzakereszték sorai. A bognács tüzeit kioltogatják s a subába burkolódzva, a báránybőr sapkát fejükbe huzva aluszszák az igazak, a fáradt munkások édes álmát.

csikót nevelni, akkor az elvetéléstől számítva legalább egy évig, vagy másfél évig ne fedeztessük, s kerülnék lehetőleg, bármiképpen benne a közösülési vágyat felkelteni, hogy ivarszerveinek idejük legyen az elvetelés utóhatásait kiheverni. Idő előtti fedeztetés által rontunk, mert az erős izgatás a még gyenge szervekre károsan hat. Ily kanczánál, ha már elérkezett az idő, mikor hágathatónak véljük, igen jól kell megfigyelni, mikor van a sárlása tetőpontján. Próbától, mint izgatótól álljunk inkább el. Azonkívül nagy himvesszőjü ménnel lehetőleg ne fedeztessük és hágatás után a kanczát semmi, csak némileg is erőltető munkára ne használjuk. Istállójában bő alomról gondoskodni kell, ugyszintén arról is, hogy rugós vagy harapós állattal szomszéd ne legyen, mert kemény alomra való lefekvés vagy más állat rugása közvetlen oka lehet újabb elvetelésnek.

Érdekes, hogy (kettőről tudok) ily kanczák, ha aztán rendes időben csikóznak, az elvetelés hajlamát többé nem mutatják, noha ajánlatos reájuk azután is vigyázni.

IX.

Az eddigiekben néhány főokát irtam le a nem fogamzásnak és azok elhárítási módjait. Most még egy-két ritkábbat említek, melyek ugyancsak elháríthatók, ha éberek vagyunk.

Vannak haszontalan kocsisok, vagy lovászlegények, kik a kanczáknak, hol egyet-mást beadnak, hol más uton-módon velük valamit csinálnak, hogy azok csikót ne kapjanak. Így ha észreveszik, hogy sárlani kezdenek, kámfort adnak nekik, vagy szappanos vízzel itatják, hogy a sárlás, még mielőtt a tulajdonos is észreveszi, elmuljon. Azonkívül bizonyos növényeket etetnek velük, melyektől a fejlődő új lény az anyaméhben megöletik és kilöketik, ha nemsokára a fogamzás után kapják.

Hazánk délvidékének egy tehetős gazdáját ismertem, kinek szép négy tenyészkancaja, melyek mindegyike 2-3-szor ellett, egy évben mind meddő maradt. Allatorvost hívtak, mindenféle módot próbáltak, de mind hiába, a kanczák csak nem fogamzóttak. Egy éjjel a gazda véletlenül az istállóba lép, éppen hágatás utáni éjjel volt — és látja, hogy szolgálja egyik kezét az az nap fedeztetett kancza nemzörésében tartja. Amint gazdáját észrevette, kezét ugyan rögtön visszahuzta, de az abban tartott spongyát már nem bírta elrejtteni. Törvény előtt aztán kivallotta, hogy minden hágatás után hidegvízzel telt spongyával a kanczák méhét kitörülte, meg akarván magát boszulni gazdáján valami ütlegekért. Büntetését meg is kapta, de a gazda egyik kanczája ma is meddő, pedig a dolog 1897-ben történt. Ezt a, hála istennek ritka esetet azért említem, hogy szives olvasóim, ha ugyan lesznek, lássák, mily alávaló tettekre képesek, néha a gazdájuk kenyerén élő alkalmazottak.

Néha oka a nemfogamzásnak, hogy a kancza hágatás után addig erőlködik, míg az egész ondót kiszorítja. Ez igen könnyen meggesik öreg kanczáknál, vagy olyanoknál, a melyek a IV. fejezetben említett hiba ellenkezőjében, t. i. mikor az anyaméhzája nyitott vagy tulságosan tágult. Azért kell hágatás után a kanczákat járattani, hogy a természetes izgatás következtében beállott vizelési ingert elfojtsuk. Sok helyen hideg vízzel öntik le a kancza farát és péráját, hogy csillapítsák. Ez a mód ugyan jó lehet, de mint nem természetest nem ajánlom, már azért se, mert pl. ijedős állat megfutamodhat és így a közösülés eredményét a tulgyors mozgások által legalább is kétségessé teszi, de nem ijedős állat is ezáltal azzá válhat.

Mint említettem, vannak növények, melyek a kancza ivarszerveire káros hatással vannak, megeshetik tehát, hogy a legelőn, vagy a szénával is véletlenül ilyeneket megeshetik, a mi miatt esetleg nem fogamzás állhat be, de ez úgy látszik oly ritka, hogy még

nem igen tűnt fel; legalább még sehol sem olvastam erről.

* * *

Ezekben véltem röviden és vázlatosan bár, ama okokat felsorolni, melyek miatt kanczáink elég gyakran nem fogamzanak. Egyben mindegyiknél le is irtam oly egyszerű módszereket, melyekkel e kellemetlen bajnak ha nem is mindig, de sok esetben elejét vehetjük.

Mint már az előszóban mondtam, czikkem nem akar tudományos lenni, a magyar népnek van szánva és hiszem, hogy lótenyésztésünk ügyének vele szolgálatot tettem.

A kolozsvári gazdasági tanintézet tanulóinak tanulmányi kirándulása.

(junius 10—16.)

II.

Tizenharmadikán indultunk el Arad közelében levő Pankotára, hogy herczeg Sulkowszky ottani gazdaságát megtekintsük s már itt fel kell említenem és megköszönöm Tagányi István jószágkormányzó ur, magyaros és szives vendégszeretétét.

Vasutról, a hol *Iby Ferenc* uradalmi felügyelő ur volt szives fogadni, a kastélyhoz hajtatunk s itt Csikós Mihály uradalmi intéző ur fogadott magyar vendégszeretettel és a kitűnő villásreggeli után a majorban lévő gazdasági épületeket néztük meg. A ló-istálló magas, szellős új épület, padozata agyagból készült. E padozat tekintve, hogy a ló lábát nem rontja s jól elkészülve a trágyalevet nem ereszt át, megfelelőnek mondható. Az igás lovak közül pinzgauai és muraközi fajta tenyésztetik. Van még kisebb számban angol telivér is, melyek részben mint hintós, részben mint katonai lovak adatnak el. — Takarmányuk 7 klg. zab s szénából áll.

A tehenészet egészen ujonnan van beállítva 180 drb igen szép, saját nevelésű, részint pinzgauai, részint simmenthali tehénnel. A borjakat, ha születéskor legalább 30 klg. élősúlyjal bírnak s testalkotuk is megfelelő, megtartják tenyésztésre és 2 éves korukban lesznek folytatva. — Fejés naponta háromszor történik s fejési átlag 13-án 10 liter volt, mi nagyon szép eredmény. — A nyert tejet részint helyben, részint vidéken értékesítik nyáron 6, télen 7 krért, szállítása üvegben történik. A felesleges tejből tea-vajat készítenek, mely kilogrammonként 120—140 frrtal értékesíthető, vagy savanyu vajat készítenek, utóbbit kilonként 1 frrt adják el. A tehen-istálló végén van a takarmány előkészítő kamra, itt van elhelyezve a gőzzel hajtott daráló, szecskázó s a gőzölő.

Hogy a takarmányt jobban értékesítsék: gőzölik, s a gőzölő estétől reggelig végzi munkáját. Tehenek napi adagja 2 klg. tengeri-dara, 8 klg. rozs, kellő mennyiségű szénával, legelőre csak séta kedvéért hajtottnak ki.

A tenyésztésre be nem való állatokat hizóba fogják s így értékesítik. Kapnak naponta 5 klg. tengeri-darát, 2 klg. árpa-darát, ezt gőzölik, vízzel higitják, sőt adva hozzá, mint moslékot etetik, továbbá 12 klg. lóherszénát, s 8 klg. rozsszalmát. A vetett takarmány mind a hizóknak van fentartva, a többi állatok részére szükséges szénát az erdőből szerzik be.

A pankotai gazdaság 3000 hold kiterjedésű s részint kötött, részint igen kötött talaja, ennek megfelelően 1 négyes ökröt fogatra 45 k. hold esik. — A majorhoz közel levő bükkönyön erősen meglátszik a lema melanopus pusztítása. A répát sem kimélte meg ellensége a vastetű; termés holdanként 250—300 q. mi tekintettel ezen körülményre s hogy takarmányul a cukorrépa van vetve, elég szép termés. A közelben van mindjárt a dohány is, 60 holdan szegedi, 15 holdan kerti levél, igen szépen fejlődik. Kiültették ápril 25-én s elsőzör kapáltak május 15-én.

A komlós telep kiterjedése mintegy 15 hold. Talaját Planet ekével szántották fel. A sorok egymástól 1.5 m. nyire vannak, művelése sodrony.

Gyönyörű szép az uradalomnak itteni 100 holdas szőlője, mely Beregszászról hozatott Chascelas rouge és Croquant fajjal beállítva 1877-ben. Van még Kadarka, fehér mustos és bakator is. —

Művelési módja hosszú csap és szálvessző, az egészet házilag kezelik s fogatos erővel kapálják. Az asztali szőlőt vállalkozónak adják el, ki azt 5 kilogrammos kosarakban szállítja, tavaly 240 mázsát adtak el.

A jószágkormányzó ur szíves meghívása folytán kimentünk Magyarára az ő szőlőjébe is. E szőlő területre nézve 26 k. hold és óriási értéket képvisel. Már beállítása is igen nehéz volt, a menyinyben a délnyugati meglehetősen lejtős oldalt terraszszerűleg kellett berendezni, s serpentin utakkal ellátni. Emelte a költségeket az egész terület alagsóvezése is. A szőlő amerikai alanyra van oltva zöld oltással, aljában a csemege szőlő van elhelyezve. Tulajdonos büszke lehet e gyönyörű szőlőjére, melyhez hasonló az országban kevés van.

Innen visszahajtottunk a központba, hol már várt bennünket a pompás ebéd. — Nemsokára megkezdődtek a toasztok is, s így igen hamar eltelt az idő a vonat indulásáig, melylyel Aradra visszahajtottunk. Nem egynek közülünk emlékezetében fog élni ezen kellemes, élvezetes kirándulás.

Másnap 14-én a reggeli vonattal Aradtól bucsút véve elindultunk s Gyulafehérvárra délbe érkeztünk. Utunk célja Zalatna volt; Gyulafehérváron rövid ebéd után, a másik vonat indulásáig időnként a város megismerésére fordítottuk. Magában a városban nem sok nézni való van, de annál impozánsabb a vár hatalmas kapuival, sánczaival, kazamátáival. Megnéztük az ősrégi templomot is, s a Bethlen könyvtárat. A vár egy pontjáról a remek kilátásban gyönyörködtünk.

Azonban soká nem időzhettünk sehol, mert csakhamar bekövetkezett az indulás ideje. Felültünk a vonatra és este 9 órakor értünk Zalatnára. A vonat ideig egy keskeny völgyben halad, két oldalt meredek hegyek veszik körül, csak néhol szélesedik ki, mint pl. a boráról nevezetes Magyar-Igennél és Preszákánál, hol 48-ban a magyarokat felkoncizolták. Ezen szomorú helyet jelöli egy emlékoszlop, mit Lukács Béla volt kereskedelemügyi miniszter ur állíttatott fel.

Zalatnára érve kipihentük az ut fáradalmait s kora reggel elindultunk a kénkovand zuzó gyár megtekintésére. Sajnos a gyár a pálya elszakadása miatt üzemben nem volt s így nem is nézhettük meg. Érdekes a sodrony pálya, mely a nyers anyagot szállítja a gyárba függő kocsikon, a kocsik ki-feszített sodronyon futnak s egy másik körmozgásban lévő sodronyra erősítve, ezáltal tova vitetnek. Az egész pályát a kocsik súlytöbblete hozza mozgásba. Egy helyen legalább 500 méteres völgyet hidal át e pálya, s csak a két hegygerinczen van alátámasztva. Képzeltetni mily erős és biztos sodronyok szükségesek ide, hogy ily távolra oly nagy súlyt szállítsanak.

A gyár mellett van egy aranykő-zuzó telep. E zuzó kerek nagy fagerendákat hoz mozgásba, melyeknek aljára kvarc kő van erősítve s ezek végzik a zuzást. A zuzott aranykővet azután mosás, iszapolják, midőn a nagy fajsúlyu arany igen finom por alakjában visszamarad.

Az aranyat s a visszamaradó iszapot a kohóba szállítják, hol elemzés után beváltják.

Még délelőtt folyamán megnéztük a beváltóhivatalt. Láttuk az arany mennyiség meghatározásához szükséges kis kohókat, hol a mosott arany, az iszap s az arany-érczek aranytartalmuk szerint belesznek váltva s az olvasztáshoz szükséges tegéyciket, eszközöket.

Délután megtekintettük az állami kőfaragó iskolát. Az egyik teremben a növendékek homokból faragnak igen ügyes dolgokat, oszlopokat, siremléket, szentségtartót, — a másik teremben a nemesebb köveket dolgozzák fel, csiszolják, vésik, faragják, különböző gépek segítségével. Láttunk igen szép disztárgyakat, pecsét-nyomót stb. Innen átmentünk az állami arany-olvasztóba. A beváltó hivatal által megvizsgált aranytartalmú köveket, melyek mm.-kint 12—30 gr. aranyat tartalmaznak itt nagy kohókban 1400—2000°-ra hevítik, s többszörös összeolvasztás és oldás után arany- és ezüstben mind gazdagabbakká teszik, s végül az aranyat ezüsttel keverve nyerik. A kezdetben fejlődő gázokat elvezetik, lehűtik, s belőle ként állítanak elő, a kén gőzeit faszénen vezetik át szénkénege előállítására használják. A nyers szénkéneget vas-

edényekben lepárolják, hűtik, sűrítik, s innen egy csövön a szabadba vezetve töltik meg vele a szállításra szolgáló edényeket, ne, hogy esetleg meggyulva bajt okozzon. A pörkölésnél keletkező kéndioxidot a kénsav előállítására használják, úgy, hogy azt levegővel, salétromsavval és vizgőzzel hozzák össze. Erre a célra ólommal bélelt nagy kamrák szolgálnak, ezekben képződik a kénsav, mely az aranytartalmu vaskénege oldására használják. A vaskovand feldolgozásánál nagy mennyiségű vasgáliczot is nyernek oldott állapotban. Ezt ólommal bélelt kádakban kikristályosítják, majd szárítják, s így hozzák forgalomba. Jelenleg azonban ennek jelentősége nagyban csökkent.

Mivel vonatunk indult, befejeztük a gyár megtekintést és Gyula-Fehérvár s Tövisen át hazafelé indultunk.

Szomoruan indultunk utnak, sajnálva a gyorsan eltelt időt, de visszatértünk gazdagabban egy néhány kellemesen és tanulságosan eltöltött nap emlékével.

Antal Agoston.

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ **Mesterséges vörös borok.** Annyi lőrét soha nem gyártottak s hoztak forgalomba, mint napjainkban. — Szőlőink nagyrészt elpusztultak; a mit meghagyott vigasztalásul a fylloxera, hogy régi jó boraink emlékét, izét el ne felejtjük, a peronospora s más betegségek azt is megirigylük tőlünk és sokszor és sok helyütt annak a kevésnek is, mit a gazda nagy fáradtsággal, sok kinnal és örökös rettegés közt megmentettnek hisz — a jég az aratója, hogy ettől védekezze az ember, belekontárkodik a gondviselés munkájába, csatára kel a fellegekkel s úgy aztán az a kevés termés — mit megmentett — csakugyan lelkének sohajain átszűrt folyadék, de csak addig, míg a kufár kezébe kerül, mert az látszuri egyében is, sőt sokszor át sem szűri, csinál 1 literből 2-öt, ha kezdő ezen a téren; később ilyen 2 literből 4-et, sőt tizet, az a fő dolog, hogy meg legyen a szesztartalom, kevés gliczerin s egyéb alkotórészek, s végül legyen, a ki megissza, ez ugyan nem fődolog, csak, hogy az legyen, a ki megfizesse. — A magyar ember szereti a bort, meg issza, mert jobbat nem kap, meg hát már nem is tudja, milyen a valódi bor, s megrészegít ez is, sőt harmadnap is beteg az ember tőle.

Az elárusítónak igen jó ez az üzlet, mivel kevés értékű anyaggal sok hasznot csinál, kielégíti vendégének kívánságait, ad fehér, vagy vörös bort, a mint kívánják-csak a festő-anyag árával drágább emez amannál,

Szemtanuja voltam egy ilyen manipulációknak, midőn egy kis korcsmáros — vendégének, ki vörös bort kért — pár csepp fukszint tett a fehér borba, melyet az előbb visszautasított s megfestés után 6 krral drágábban szívesen megivott.

Legtöbb visszaélés fordul elő a vörös boroknál, festik általában mályvával, cochenillel, fukszinnal, berzsennel s alkörmőssel; ezek ártalmatlan festőanyagok ugyan, de nem borok festésére valók.

Legnagyobb baj, hogy az ember nem igazodhatik el a bor ize után, ugyanaz a bor most jól esik, máskor nem, attól függ, milyen ivó kedve van az embernek. — De, ha nem rendezhetünk is be mindnyájan kémiai laboratóriumot, van módunk arra, hogy legalább a vörös borok hamis voltát egyszerűen fölismerhessük.

Első sorban következtethetünk a bor habjának színéből, ha a bort jól felrázva, habja vörös-viola színű, ez már gyanus, de van kevés délvidéki vörös bor, mely ilyen habot mutat, habár természetes; jobban következtethetünk a hamisításra a következőkből:

Tiszta krétára pár csepp bort öntünk; természetes vörös bornál a keletkezett folt hamar elhalványul s gyenge zöldbe játszó violaszínt mutat, míg ellenben mesterséges vörös bornál a folt erősen vörös, barna vagy violaszínű marad sokáig.

Carpené eljárása arra is enged következtetni, hogy mivel van festve a bor; sik-felületüre csiszolt égetett mészre kevés bort öntünk; ha a mész néhány perc múlva *sötét sárgabarna* lesz: a bor színe *természetes*; ha ellenben a mész *ibolyába menő* színt vesz fel, akkor *mályvával*; — ha a mész *vörös és ibolyaszínű* lesz, *cochenillel*; ha *rózsaszínű, fukszinnal*; ha *sötét ibolyaszínű, berzsennel*; végre, ha *sárgászörsre* festetik: *alkörmőssel* van a bor megfestve.

Nem kevésbé jó a stearinnal való kísérlet sem; e szerint egy kis csuporba egy borospohárnyi bort öntünk, stearin gyertyáról kevés forgácsot faragunk belé s kavarás közben fölförreljük a bort. — Kihülés után megnézzük a felszínen uszkáló stearin forgácsok színét; ha ez fehér, avagy halványan színezett, úgy hamisítás nem forog fönn; ha azonban a stearin vörös, vagy violászörs, úgy a bor fukszinnal vagy egyéb festőanyaggal kezeltetett.

Cottini a választóvizet ajánlja; ez ugyanis elroncsolja a természetes festő-anyagok sejtjeit. Fél deczi borba 10-edrésnyi választóvizet öntünk, felfőzzük vízfürdőben, a természetes színű bor még egy óra alatt sem változik meg, míg a festett borok pár perc alatt elszíntelenednek.

Jó.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „*Szőlészeti és Rorászati Lap*“ a nálunk Magyarországon már régen, különösen a csapadékdus völgyekben újabb időben az agyagos, kötött talajokon s az alföldi mély fekvésű homokban ültetett szőlőknél honos *fekete ragya* (Sphacelona ampelimum) elleni szerekről ír. Nálunk eddig inkább csak óvintézkedéseket tettek ellene, ami főleg abból állt, hogy kora tavasszal, a nedvkerings előtt a tőkét, csapokat és szálvesszőket különféle szerekkel megmossák, hogy a rajta lévő gombasporákat megöljék. Franciaországban újabb időben többféle folyékony szert használnak hatással. Ilyen szer, ha 10%-os kénsavas oldat, vas- vagy rézgáliczoldat, vagy ezen oldatok mindenkéhez mészoldatot kevernek, vagy vasgáliczoldathoz kénsavat vegyítenek. De miután a kénsavval való kezelés nagy vigyázatot igényel, azért más szert is alkalmaznak. Egy ilyen szer a következőképen készül: 100 liter forróvízhez 25 kg. vasgálicz és 10 kgr. rézgálicz adandó. Megint más szer: 100 liter vízbe 14 kg. rézgálicz és 20 kgr. vasgáliczot adunk, s ha ezek teljesen feloldódtak, 12 kg. oltatlan meszet adunk hozzá. Millardet 10 kg. rézgáliczot 100 liter vízben oldott föl s ehhez 5—6 kg. oltott meszet adott. Ezekkel a szerekkel kenik be a tőkétet kora tavasszal, vagy pedig ismételve a nagyon nedves helyeken, vagy nagyon beteg tőkéken. Bekenés idején a rügyeknek nem szabad meg dagadni. Megjegyzendő, hogy a megtámadott zöld venyigézéssel nem gyógyulnak ki többé, ezért célunk a ragya gombáját tenyésztésében megölni és így terjeszkedésében megakadályozni.

A „*Magyar Gazdák Lapja*“ vezető cikkében rámutat arra a körülményre, hogy mikor a kultura fejlődésével és a lakosság szaporodásával a belterjesebb gazdálkodásra, ipari és kereskedelmi növények termelésére tér át a mezőgazdasági ipari terményeket földolgozni hivatott vállalatok nem prosperálnak kellőképpen. Így van ez czukorgyárainkkal, szeszgyárainkkal, keményítőgyárainkkal és olajiparunkkal. A keményítő használata szűkebb körre szorult, a czukorrépa ára folyton hanyatlak, a szeszgyártás kontingentáltatott, úgy, hogy az üzemi-redukció teljes a mezőgazdasági ipar egész vonalán. Így van ez nálunk és így van ez mindenütt, különösen Németországban. De éppen ezt tudva, Németországban az utóbbi években egyre nagyobb súlyt fektetnek oly találmányokra, melyek a szesz fogyasztását elő-

mozdítják. E tekintetben feltétlenül biznak e kérdés fényes megoldásában. Ugyanis abból az alaptételből indulnak ki, hogy a szesz az ismert tüzelőanyagok között a legtöbb hőegységet tartalmazza s így a géptechnika előbb-utóbb rájön arra, hogy hogyan lehet e hőegységeket akár világításra, akár mechanikai munka végzésére fordítani. E cél elérése végett országos egyletet alakítottak, mely versenyek s kiállítások rendezése s díjak kitűzése által folytonosan felhívja a technikusokat a szesz-fogyasztó lámpák és gépek szerkesztésére. Az egyesület legutóbbi kiállításán már nemcsak Auer-féle s más szerkesztési lámpákat mutatnak be, hanem 1—3 lóerejű motorokat is, melyek szeszszel fűtve bátran kiállják a versenyt az ismert petroleum- s benzínmotorokkal. Sőt egy lokomotívot is állítottak ki, mely spirítusszal fűtve, keskenyvágányú sineken szállította a terhet. Az egyesület most azon van, hogy a vasuti kocsikat, indóházakat s pénzügyi épületeket s helyiségeket is mindenütt szeszlámpákkal világítsák. E mozgalom jelentősége ma még ugyiszólván beláthatatlan s a szeszfogyasztás nagymérvű emelkedése új lendületet adhat a mezőgazdaságnak. De, a mit a szesznek egész új működési tere nyílik ez által a modern technikában, úgy a cukor használatát is ki lehetne terjeszteni a jószág takarmányozásánál, a mely célra cukor kiválóan alkalmas.

A „Kert” a „faültetés és korosabb gyümölcsfák ápolása”-ra ad hasznos utbaigazításokat.

Ha gyümölcsfát szerzünk be faiskolából, arra ügyeljünk, hogy megfelelő talajon neveltek legyenek, nehogy csenevészül fejlődjenek új, állandó helyükön. Többnyire azon ismerhetők fel a gyöngék, hogy törzsükön moha, moszat vagy más egyéb rendellenesség mutatkozik.

Tultrágyázott vagy folyók által összehordott talaj gyümölcsfa nevelésére nem alkalmas, mert az ilyen talajon tulságos buján hajt.

Mindig legjobb a közepes talaj faiskolának, az ilyeneken kellőleg kifejlődhetik a csemete, fája ellentállóképesebb és ha az ilyen csemetet állandó helyére ültetjük, igen jól diszlik. A kiültetendő fák jól begyökeresedtek legyenek, egyenes, erőteljes törzsszel és 5—10 hajtású koronával birjanak.

Igen fontos azonfelül a fagódrök mikénti elkészítése. Jó porhanyó talajon elegendő 1½ méter átmérőjű és ugyanilyen mélyre kihányt, silány kavicsomladékon legalább is 2½ méter mélyre és szélesre készítendő. A legrosszabb talajnak ¾ részét eltávolítjuk és lehetőleg jó hároméves komposzt-földdel pótoljuk, a másik földet és pedig a felső réteget jobbfelől rakjuk, az alsó silányabbat balra. Két héttel az ültetés előtt a földkeveréknek ¾-át beletöltjük és egy kevésbé bele is tiporjuk a talajba.

Alma és körtefát 8—10 méterre, szilvafát 6—8 méterre ültessünk egymástól, hogy meg legyen adva az ujonnan ültetett fának a kellő nyugalom, tűzzünk karót melléje és kössük 3 különböző magasságban hozzája. Száraz időjárással gyakorta locsoljuk meg a fát, földjük be a tányérát ganajjal, miáltal elérjük, hogy a földje nem egykönnyen szárad ki és a fa rendszeren tovább fejlődik. Ősszel a fa tányérját halomformára huzzuk, hogy gyökerei ne egykönnyen szenvedjenek a fagytól.

A régi repedt kérget gondosan levakarjuk, összegyűjtjük és elégetjük, mivelhogy igen sok féreg tanyázik benne.

EGYLETI ÉLET.

Meghívó. Az „Erdélyi Gazdasági Egylet” igazgató-választmánya 1900. évi július hó 23-án, (hétfőn) d. u. ½ 4 órakor rk. ülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja

Az elnökség

Tárgysorozat:

1. Mult V/30-iki ülés jegyzőkönyvének felolvasása.
2. Jelentés a pénztár május és június havi forgalmáról.
3. Monostori ösztöndíjak ügye.
4. Értékesítési szövetkezet ügye.
5. Ülés napjáig beérkező tárgyak.
6. Indítványok.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Heti szemle.

Az aratási kilátások az erdélyi részekben általában kedvezőek Alsó-Fehérben, Maros-Tordában itt-ott már meg is kezdték a vágást az elmúlt héten. Kár alig volt. Az időjárás is elég rendesen ütött be. Jégről alig beszélhetünk. Ezzel jól járt a gazda, de sokat nyertek a jégbiztosító társulatok is. Vannak helyek, mint pl. Háromszék alsó fele, Alsó-Fehér, Kis-Küküllő és Torda-Aranyos egy része, hol 10—12, sőt néhol 14 q-ás terméseket is remélnék buzából.

Szénát nem túl sokat, de ritka jó minőségűt takarítottak be a gazdák. Tengeri itt-ott gyengébb, de még van ideje magát elévenni. Cukorrépa szintén jól néz ki. Gyümölcs általában kevés lesz, virágjában elfagyott. Alsó-Fehérmegye egyes járásában nem fagyott el. Szőlőből szintén ritka helyen lesz rendes termés.

Az ember természete olyan, hogy a jó és rossz szokásokról egyaránt nehezen tud leteenni. Még az 1894, 95 és 96-i rendkívüli alacsony buzaárak idejében elhitték velünk, hogy ennek oka a *tultermelés*, az amerikai nagy termések. Kényelmes volt hozzászokni ahoz a gondolathoz, hogy olyan tényező játszik közbe, a mely ellen semmit sem tehetünk. És azóta, mint a barométer grádusait, olyan figyelemmel nézzük aratás idejében az amerikai aratási jelentéseket és terméskilátásokat. Haszontalan fáradság, a mit szinte minden évben újból konstatálhatunk, de a mit azért mégsem hagyunk el, mert hozzászoktunk és mert, ha nem áltatnók magunkat ezzel a hittel, cselekednünk is kellene. Attól pedig Isten ments. Mit látunk megint az idén? A magyarországi terméskilátások június 30-án másfél millió mmázsával kevesebbet tüntetnek föl a tavalyinál. Az óta voltak hűtések, voltak viharok és sokat esett az eső, Romániából rossz vetési jelentések érkeztek, Oroszországból is, az amerikai ellentétes aratási hírekkel is az domborodik ki, hogy az Unio termése nem kedvező, ezt dokumentálják az amerikai tőzsdék folytonos 1½ - 2½ centtel magasabb jegyzései, háboruk vannak, a mikor a buza ára nagy, a pénzé alacsony szokott lenni és mindezekkel szemben a budapesti tőzsde langymeleg, hol emeli néhány fillérrel az árat, hol letöri ugyan annyival. A határidőpiac forgalma annyira korlátozott, hogy *negyedórák multak el míg, egyegy kötés előfordult*. Édes Istenem, prognosztikont adjunk ilyenek után? Magunkra vegyük egy rossz jóslat ódiáját, mikor az alakulás a teória, a tényleges állapotok és a józan ész ellen történik?

Meglehetősen gyorsan jött meg a külföldi közgazdasági attasék *kereskedelmi* tudósításának első jelentése. A kereskedelmi miniszter müncheni tudósítója írta azt meg a magyar sörárpának a kitűnő szerepéről a híres bajor sörfőzés körében. Jelenti, hogy bár bajor árpával és komlóval is igyekeztek bajor sört gyártani, mégis ez nem volt oly kitűnő, mint a cseh komlóval s magyar sörárpával készült lé, mert a magyar árpa lisztűs, sikérszegény, s korán érő, míg a bajor inkább proteindus. A jövőre nézve ilyen árpák tömeges termelésére buzdítja a magyar gazdákat. További következtetése még, hogy miután 1898-ban 217 ezer korona értékű bajor sört hoztunk be,

nem-e lehetne bajor sört főzni *saazi* komlóval, s magyar árpával? Ugy látszik a tudósító ur nem ismeri a *saazi komlópiacot* s az *erdélyi komlót*. Minek nekünk cseh komló, a mikor a müncheni schweechari kőbányai sörgyárunkban a saazi vasuti állomáson feladott komlót dolgoznak fel, de egy kis termelési statisztika összesítéséből könnyen tisztázható azon kérdés, hogy a Magyarországból, Galicziából, Wolhyniából, Stájerországból s még más helyekről összevásárolt s ügyesen mért komlómustra kerül a világpiacra oly mennyiségben, a mennyi három Saazban sem terem meg! S ha már szó van az első kereskedői tudósításról, legyen szabad talán érdeklődni, mikor érkeznek meg a többi tudósítások, jelentések és információk is: hogy merre helyezheti el alakítandó erdélyi tojásszövetkezetünk termését? hol fogyasztaná szívesebben a külföld az erdélyi részek borait s hova, miért nem érdemes német munkába állani, hazai svábainknak: a kik itthon mindig a Nagy-Német birodalomért lelkesednek, de az úgy bánik velük, a minthogy a *csitrommal szokás!*

Erdélyrészi XIII. tenyészállatkiállítás.

Az E. G. E. titkári hivatala több mint háromezer gazdának küldött az idei őszi kiállításra programot és bejelentő ivateket. Nem is volt még egyetlen előző kiállítás alkalmával sem akkora az érdeklődés tenyésztőink körében, mint most. Olyanok is, kik eddig soha sem vettek részt kiállításainkon, számosan bejelentették jövetelüket. Egy új kiállító az első héten tizenkét lovat jelentett be, mind jó vérű és nevelésű félvér állatokat. A szarvasmarha kollektio kiállításra idáig öt jelentkezés történt. Ugy látszik ezen osztálynál élénk verseny lesz. Itt vannak különben a legnagyobb díjak és elég számosan is. Azt hisszük, hogy fehér marháink az idén oly anyaggal lesz bemutatva, melylyel bármily kényes igények beérhetik.

Igen emelni fogja az idei kiállítás érdekességét az ugyanakkor és azzal kapcsolatban (a Lövöldében) rendezendő gazd. gép-, szerszám-, termény-, termék stb. kiállítás is, melyre gyárosaink, iparosaink és gazdáink köréből már eddig is sokan jelentettek be egyet s mást. Majd minden hazai gépgyáros cég nagyobb kollektióval vesz részt s minden valószínűséggel a kiállítás ezen osztálya több időre is nyitva fog tartatni.

— Uj állat orvosi állomások az erdélyi részekben. Az erdélyi részek különböző pontján mintegy 60 új állat orvosi állomást fog közelebből rendszeresíteni a kormány. Az állatorvosok a szükség szerint és különböző megyékbe lesznek elhelyezve. Az orvosi köröket most jelölik ki.

— Az állattenyésztési felügyelők ügykörének kiszélesítése szükségessé vált azon törekvések folytán, melyek szerint *Darányi* földmivelésügyi miniszter a legszegényebb falusi néposztály anyagi helyzetét a baromfitenyésztéssel is föl akarja javítani. A miniszter rendeletére ezentul az állategészségügyi ker. felügyelőségek baromfitenyésztési kérdésekben is adnak fölvilágosítást s az esetleg szükséges szövetkezetek alakításában is részt vesznek. Ezeket az ügyeket a központban tovább is *Hreblay* Emil felügyelő intézi.

— A mezőgazdasági kísérleti ügy reformja. *Darányi* Ignác földmivelésügyi miniszter, ki párisi útjáról már vissza érkezett, ott tartzkodását felhasználta a mezőgazdasági kísérleti ügynek tanulmányozására is. A miniszter — mint a *Kel. Ért.* jelenti — ezt az ügyet francia minta szerint reformálja. Nevezetesen a növénybetegségek tanulmányozására és el-

hárítására eddig fennállót kísérleti állomásokat a kor igényeinek megfelelőleg kibővített, új növénytermelő állomásokat fog létesíteni, azonkívül pedig a talajtérképezését is életbe fogja léptetni, ily módon kioktatván a gazdákat, hogy egyes talaj milyen termelésre alkalmas és mely növény termelésre mutatkozik hasznosabbnak. A mezőgazdasági kísérleti ügy illetően fejlesztésének célja továbbá az is hogy Magyarországon ne legyen tulsúlyban a kalászos növények termelése, hanem hogy a gazdák figyelmet fordítsanak az ipari növények termelésére is, melyek itthon feldolgoztatván, a gazdasági termelés új lendületet fog nyerni.

— **Sertésvész elleni ankét Ausztriában.** Julius hó 3-án összeült ez az ankét Kolber dr. miniszterelnök, mint belügyminiszter elnöke mellett. Az igen nagy számmal megjelentek tanácskozása öt kérdés körül folyt, az első kérdés az volt, hogy az 1899. évi máj. hó 2-iki csász. rendelet hatályba lépte óta minő eredményeket értek el a sertésvészirtás terén? Előrelátható időben várható-e a sertésvész kiirtása? Mely akadályok állanak a teljes eredmény útjában? Mely intézkedések és mely tények károsítják a mezőgazdasági érdekeket? S végül 5-ik, sújtott érdekkörök károsodása mily módon volna megakadályozható?

Akármenyire titokban tartották is az ankét tanácskozását és határozatait, az az egy bizonyos, hogy megint az állatforgalmi egyezmény ellen indult meg az aknaharcz. A mi nem sikerült Skrbensky bárónak nyíltan, az talán sikerülni fog megkerüléssel, az 1895-ik júniusi osztrák ministeri rendelet újra életbe léptetésével. Bizunk benne, hogy *nem* fog sikerülni.

— **Vizmosások és talajlecsapolások.** Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter elrendelte a kulturmérnöki hivataloknak, hogy Abauj, Sáros, Zemplén és Hunyad megyékben a vizmosásos területeket a hatóság közbenjöttével járják be s azok terjedelméről jelentést tegyenek. A jelentések beérkezvén, a kulturmunkálatokat részben megkezdték. Nagy Küküllő vármegyében a helyi hatóság, a lakosság és állam hozzájárulásával a vizmosásos terület megkötésére iszapfogó gátak és fűzfáültetvények létesültek. Az Olt Barca és Ügg széles medrében a tagosítással kapcsolatos lecsapolás és patakok rendezése mintegy 80 községben van a kivétel stádiumában.

— **Gazdatiszti állást keres vagy ideiglenes munkát is elfogad igen ügyes gyakorlati gazda.** Czime 336. szám alatt megtudható a kiadóhivatalban.

— **Kovácsnak ajánlkozik teljesen képzett gyári kovácssegéd uradalmakba.** Czime 336. szám alatt megtudható a kiadóhivatalban.

— **Egy gépész állást vagy nyári cséplést keres.** Czime (336.) alatt a kiadóhivatalban.

— **A szőlők veszedelme.** A folyó év gazdasági csapásait tetézi az a sok gombabetegség, a minck terjedését évek óta nem tapasztalt mérvben

fokozza esős, hűvös időjárásunk. Különösen a *szőlő peronosporája* terjed rohamosan, úgy, hogy vidékek szüretét fenyegeti pusztulással. Az utóbbi kedvező évek folytán az idén lanyhán védekeztek termelőink, nem igen véve észre, hogy a rézgáliczkeveréket az első permetezés után bizony lemossa az eső és sok helyen másodsor *maig sem permeteztek.* A kár már nagy, de erélyes védekezéssel még sok megmenthető. A mai kritikus idők legjobb védekező szere a *peronospora ellen* a dr. Aschenbrandt-féle *»bordói por«*, mely biztos hatású, könnyű kezelésű és óriási előnye, hogy a *permetezés után rögtön a szőlő levelére tapad*, a védekezést még ily változó időben is feltétlen biztossá teszi, a mennyiben az eső le nem mossa ily kritikus időkben, mint a mostaniak a dr. Aschenbrandt-féle *»bordói porból«* 2%-os oldatot használunk, vagy vegyünk egy hl. vizre két kilogrammot. A *»bordói por«* gyors felhasználásával még sokat megmenthetnek a magyar szőlőtermelők ideai szüretükből. A dr. Aschenbrandt-féle *»bordói por«* ára kilogrammonként 5 kg. csomagban 80 fillér, 10 kg. csomagban 80 fillér; 50 kg. zsákban 76 fillér. Megrendelhető a *»Borászati Lapok«* kiadóhivatalában Budapest (Köztelek), a *»Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél«* Budapest (Alkotmány-utca 31. sz.) és a vidéki megbízottaknál. — Ne mulasszák el a szőlősgazdák a hasznos szernek minél gyorsabb alkalmazását. (335.)

— **Uj kazalvágó kés.** Molnár István buzásbocsárdi urad gépész egy igen praktikus új alakú kazalvágó kést talált fel, mely minden eddiginél jobban használható. Legutóbb *Cs. Szabó József* „E. G. E.“ elnök, szászfenesi nagybirtokosnál és a kolozsvári gazd. tanintézetben próbálták ki legteljesebb megelégedésre az új eszközt. Mai hirdetésünket ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **Járgányos cséplőgépet** (6 lóra, vagy ökorre) cséplővállalkozónak részért használatra kiadók. Cséplőnaponta 70—80 zsákot. Ugyancsak egy maroktrákó aratógépet is. Czimem (342.) sz. a. a kiadóhivatalban.

— **Állattulajdonosoknak.** A nyári időszakban a háziállatok közt különösen sertések, juhok baromfiaknagyrabban mint bármelyik évszakban időszerű járgányos betegségek lépnek fel. Igen ajánlatos tehát ezek ellen idejében alkalmas préservatív szereket alkalmazni, mint a minőknek a Kwizda-féle marha-táppor, Kwizda-féle sertéspor, Kwizda-féle baromfi-por, Kwizda-féle hashajtószer juhoknak évek óta beváltak. Mint hatásos fertőtlenítőszer istállók számára igen ajánlatos a Kwizda Ferencz János czég által Korneuburgban forgalomba hozott kreolin (javított kreolin).

— **Tekintetes Kállay Lajos urak,** az első posznici gazdasági gépgyár vezérképviselőjének, Budapest, VI. Gyár-utca 50. Ven szerezni tudomására hozni, hogy az Öntől vásárolt *legújabb szerkezetű dupla golyó csapágyú kitért járgányos cséplőgép könnyen jár, ropogó nagy munkaképességet fejt ki, tengelyei soha át nem melegszenek* és rendkívül *keves olajat* fogyaszt. — *Oly könnyen jár, hogy a gazdák bámulva nézték, és nagy elismerésben részesültek, tehát vagyok bátor kijelenteni, hogy az eddigi kor jobb gépet kiállítani nem bír stb. Szászoros köszönetet mondok és tehetségemből iparkodni fogok meghálálni, hogy ily jó gépet szállított nekem.* — Ha vajmi szerencsétlenség nem ér engem, úgy a jövő tavasszal meg fogom látogatni, még pedig *veőkökkel együtt stb.* Szt.-Iváu, (Baranya-megye) 1899. aug 1-én. — Készséges szolgálja és tisztelője ifj. *Nyaka Ferencz* bíró. — Felhívjuk olvasóink szives figyelmét a czég mai hirdetésére.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Budapesti gabonatözsde.

I. Készárúüzlet. (Július 12.)

Kész buzában az irányzat szilárd volt. Elkelt 30.000 métermázsa buza 2½—5 fillérrel magasabb áron 7.55—7.95 K. ig.

Tengeri 5.81 K., 5.85 K.

II. Határidő-üzlet.

New-York—Chicago 2½ centtel emelkedett. A budapesti piacon csakis az üzlettelenségnek tudandó be, hogy rohamos áremelkedés még nem létesült.

Csak 7.86—7.89 a határidő ára, mikor Amerika 8-at jegyez.

Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza okt.-re 7.86, 7.89, 7.87.

Rozs okt.-re 6.90, 6.89.

Zab okt.-re 5.25.

Tengeri júliusra 5.82, 5.86.

Kolozsvári piac.

A csütörtöki (július 12-iki) **hetivásáron** a következő gabona-árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsanként K-tól 11.60—13.60 K-ig.

Rozs " " 10.80—11.60 "

Zab " " 08.20—08.60 "

Kukoricza " " 10.80—11.00 "

Burgonya " " 07.00—08.00 "

Széna " " 05.00—06.00 "

Magyar Jelzálog-Hitelbank Képviselősege Kolozsvárt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alaptőkéje 30 millió korona.

4%-os és 4½%-os

Záloglevélkölcsönök

nyújt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százalékkal,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5.40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámitolási árfolyam mellett 4½%-os záloglevélkölcsönök földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5.40 százalékkal és nagyobb városokban fekvő házakra 42½ évi törlesztéssel 5.65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet.

bizalmi férfai adnak véleményt. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4½%-os záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyereségekötvények.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segédszerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

HIRDETÉSEK.

Uj találmány Kazalvágó kés!

Kitünő aczélből, a legmegfelelőbb formában előállítva — szerkesztette, készíti és

8 korona árban bárkinek megküldi
Molnár István urad. gépész Buzás-Bocsárd,

(341.)

u. p. Karácsonfalva Alsó-Fehérmegye.

Szabadalmazott

kosár betétek

gőzcséplőgépek számára, kaphatók a feltalálónál, teljes felelőség mellett, hogy tiszta cséplést lehet vele végezni a legrosszabb esetben is.

A kosár betétek árai:

(301.) 4 lóerejű géphez 30 frt.

6 " " 35 "

8 " " 40 "

10 " " 45 "

Megrendelés esetén a kosár szélességének mérete beküldendő. BAJZÁTHI IGNÁCZ Székelyhídon.

SANGERHAUSENI GÉPGYÁR

BUDAPEST

Vasöntőde, gép- és rézműgyár.

☞ **SPECIÁL-GÉPGYÁR** ☞

SZESZGYÁRAK BERENDEZÉSÉRE

Elvállalja mindenfajta szeszfőzde, szeszfinomító és élesztőgyár teljes gépészeti berendezését a legnagyobb méretekig. (340.)

Átalakít meglevő gyártelepeket és szállít minden egyes gépet és készüléket külön-külön is.

TERVEKKEL ÉS KÖLTSÉGVETÉSSSEL KÉSZSÉGESEN SZOLGÁLUNK

Szarvasmarha eladás.

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtok **pinzgai tehenészetéből** kisorolt

**9 darab pinzgai tehen és
12 darab pinzgai üsző**

valamint a ménésbirtok **bivaly tehenészetéből**

**6 darab számfeletti bivaly tehen és
1 darab számfeletti 4 éves bivaly üsző**

(338.)

folyó év! július hó 27-én délelőtt 10 órakor Fogarason a ménésbirtok belső majorjában szóbeli árverés útján el fognak adatni.

Árverési feltételek és az eladásra kerülő állatok leírása venni szándékozónak a ménésbirtok igazgatósága által díjmentesen megküldetnek.

Budapest, 1900. július hó 5-én.

Földmívelésügyi m. kir. minister.

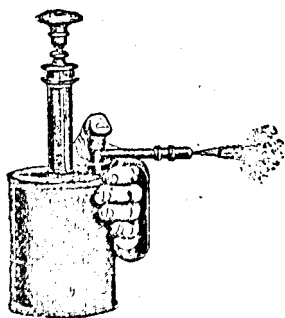
Legjobb és legolcsóbb a **Conrad és Társa-féle** uj szabadalmazott **permetező-készülék**

a szőlőmoly, valamint minden más növényi féreg és peronospora kikapcsolására.

Ezen készülék a legkönnyebben kezelhető és a legkitünőbb a maga nemében. Kicsiny alakja, valamint czélszerű szerkezete lehetővé teszi, a legsűrűbb lomb alatt elrejtett rovarok megsemmisítését is és pedig egy alkalmas rovarmérég használatával.

A készülék megtöltése és kezelése következőképpen történik:

A balkéz négy ujja mellékelt rajz szerint — olyképen illeszkedik a készülék fogantyújához, hogy az egész tenyér és a hüvelykujj a tartányt tartja; most a készülék légszivattyúját lecsavarjuk és a folyadékot a nyílott nyíláson betöltjük, a tartányban egy kis tért üresen hagyva. Ezek után a szivattyút ismét becsavarjuk és — két ujjal — 10-12 teljes szivattyúhúzással a levegőt a tartányban meg-

Magyar kölcsönös állatbiztosító társaság mint szövetkezet
BUDAPEST, Ferencz-körút 30.

(241.) Biztosításokat elfogad:

Iovak és szarvasmarhák

elhullása következtében beállott káresek megtérítésére.

Kártérítési igénye fennáll:

ha közönséges és járványos betegségben, vagy baleset folytán pusztul el az állat, továbbá, ha a szövetkezet kényszervágást kénytelen elrendelni.

A díjak rendkívüli mérsékeltek.

Cselédállatok biztosítása (járvány ellen is 1 1/2 % díj mellett).

Az intézet élén állanak:

báró Sztójanovics György, földbirtokos, elnök, Ambrózy Gyula, földbirtokos, gróf Bethlen András, cs. és kir. kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, dr. Bély László, országgy. képviselő, földbirtokos, Chernel György, cs. és kir. kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, báró Jósika Gábor, cs. és kir. kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, gróf Korniss Károly, főrendiházi tag, földbirtokos, báró Nyáry Béla, cs. és kir. kamarás, földbirtokos, gróf Ráday Gedeon, földbirtokos, dr. Simay Aladár, a „Magyar agrár- és járadékbank részv.-t.“ gazdasági tanácsosa, dr. Tetéleni Armin, ügyvéd, Tahy István, cs. és kir. kamarás, „Pestmegyei gazdasági egyesület“ alelnöke, földbirtokos, Zaleski Jenő, földbirtokos, dr. Pajor Ignác, földbirtokos, intézeti igazgató, igazgatósági tagok.

Fővilágosítással szívesen szolgál az igazgatóság és a vidéki ügynökségek.

sűrítjük. Használhatók a készüléket tartó kéz-hüvelykujjával a szelepbillentyűt tetszés szerinti időközökben lenyomjuk, miáltal a szét-szóródó folyadékot a legfinomabb permete alakjában állítjuk elő.

A levegőnyomás csökkenésekor néhány teljes szivattyúhúzás ismét elegendő a készülék további működésére.

A készülék ára vörösréz lemezből 6 korona.

Növény-praeeparatum (rovarmérög) vízben szappanszerűen könnyen oldó, körülb. 6000 szőlő-virágoknak elegendő, darabonként 65 fillér.

Ezen jutányos ár mindenkinek, sőt a kis szőlőbirtokosnak is lehetővé teszi, hogy több ilyen készüléket beszerezhesen.

Megrendeléseket kérjük a kiadóhivatalhoz intézni, mely azt közvetíti. (329.)

Hazai Jpar

FUCHS és SCHLICHTER.
Budapest, VI. Jász-utca 7.

Csakis

a

Hazai ipart

pártoljuk.

(292. I.)

Fairbanks mérlegek

a legkételesebb mérlegszerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolösúlyos fémmerőkarral bírnak s a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésüknél fogva úgy hazánkban, mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitünőbb mérlegek.

Gazdasági-, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket

ezsúlyos és a célnak megfelelő szerkezetükkel fogva különösen a gazdák, gazdaságok és uradalmak részére a legmelegebben ajánlhatjuk. A jutányos árakban, melyek súlyokkal számított jobb kivitelű tizedes mérlegek áránál nem magasabbak, a hitelesítés, csomagolás és loco vasutra való feladás költségei már befoglaltatnak — Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek. Gyártásunk állami felügyelet alatt áll. Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz, Andrassy-út 14. címzendők. Árjegyzékkel, felvilágosítással szintén központi irodánk szolgál.

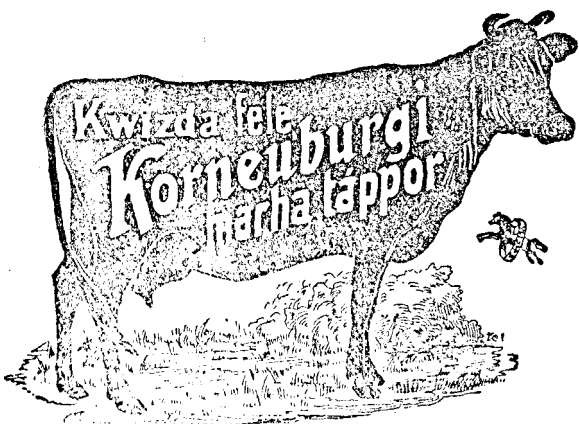
FAIRBANKS
MÉRLEG és GÉPGYÁR
részvény-társaság
BUDAPEST,
Andrassy-út 14.
Gyár: Külső Váci-út 156.

Kutyfalvi uradalomban van eladó
50 drb kocza 2—3—4 évesek,
10 drb kan és 260 drb februárusi malacz, értekezni lehet
Bedőházi Pál u. tisztartóval.
Posta és vasuti megállóhely helyben.

(337.)

Kwizda-féle Korneuburgi marha táppor.

Mértékletességi gyógyszer lovak, szarvasmarhák és juhok számára. Már 50 év óta a legtöbb istállóban használatban van étvágytalanság, rossz emésztés ellen, valamint teheneknél a tej javítására és a tejhoram fokozására. Egész skatulya ára K. 1.40., fél skatulya ára 70 fillér. Csak akkor valódi, ha a fenti védjegyvel van ellátva. Kapható az összes gyógyszárakban és drogueriákban. (328. II.)

Főraktár:

Kwizda Ferencz János
cs. és kir. osztrák-magyar, román királyi és bolgár főhercegi udvari szállítóval,
körgyógyszerész Korneuburg, Bécs mellett.

Gyümölcs és szőlő bor készitési gépek.

Gyümölcs és szőlő sajtók,

folytatosan ható kettős emeltyű szerkezettel és nyomóerő szabályozóval.

A munkaképesség 20% nagyobb mint bármely más sajtónál.

Szőlő és gyümölcs zúzó

és bogyo morzsolók.

Teljesen felszerelt szüretelő készülékek.

Szőlő és gyümölcs őrlők, Aszaló készülékek gyümölcs és főzelék aszalására, gyümölcs-vágó és hámozó gépek, legújabb szerkezetű szabad önműködő „Syphonia” gyümölcs és szőlővessző permetezők, gyártatnak és szállítatnak jótállás mellett a legjobb kivitelben

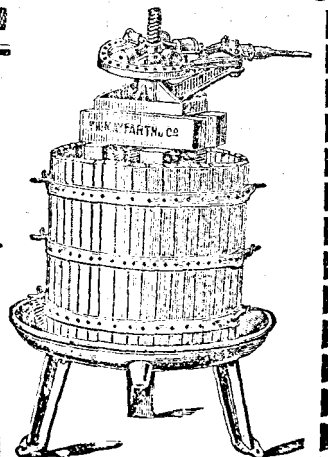
Mayfarth Ph. és Társa cs. kir. kizár. szabad. gazdasági gépgyárak, vasöntőde és gőzhámor. **Bécs, II. Taborstrasse 71.**

Kitüntetve 400 arany, ezüst és bronz éremmel.

Az országos mezőgazdasági egylet nagy aranyérme 1899. Szegeden.

Arjegyzőkek ingyen és bérmentve. Képviselek és viszontárusítók felvételnek.

(334.)

A legjobb és legolcsóbb

FAKONSERVÁLÓ SZER

most és marad is a már 20 év óta kipróbált

Avenarius-féle szabadalmazott

CARBOLINEUM

Részletes leírások és utmutatások ingyen és bérmentve.

AVENARIUS R. Carbolineum-gyára
Amstetten.

Iroda: Bécs, III./I. Hauptstrasse. (333.)

Magasabb qualificatióval és megfelelő gyakorlattal bíró gazdász főtiszt, igazgatói vagy más bizalmi állást keres. Időszaki megbízásokra is reflektál.

HOTTER F. J. R. Szt.-József gyógyszertára a sz. Józsefhez

Bécs. XII/2., Schönbrunnerstrasse 182.

Hotter-féle Absorbinol

$\frac{1}{2}$ palack frt 6— $\frac{1}{2}$ palack frt 3.50.
Eltávolít mindennemű kővést és zsíros testtapadékat. anélkül, hogy a szőrt tönkre tenné. Etősíti a metámodott és gyenge inakat. eltávolít és tönkre tesz minden csomót az izmok és megóv minden gyulladástól; különösen bevált epebajknál, csülökdaganatoknál, patabütyköknél, vastag térdnél, csomónál az inakon, vastag bokánál, daganatoknál, ahol ilyenek fellépnek. A térdek remegését megszünteti s meggyógyítja a zuzódásokat.

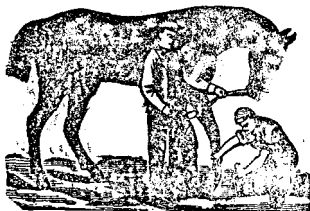
Hotter-féle Agril táppora

lovak és szarvasmarháknak,
1 csomag 30 kr.
Kitűnő potlek a takarmányhoz az állat ereje és egészségének fenntartására; minden vese-, máj-, hólyag- és idegbajnál alkalmazandó.

Hotter-féle holttetemkenőcs

$\frac{1}{2}$ tégely 2 frt. $\frac{1}{4}$ tégely 1 frt. 20
Felülmulthatatlan holttetem eltávolítására régi bajoknál is.

HOTTER'S

állatgyógykészítményei

a jelenkor legkitűnőbbjei, melyek számos bizonylat szerint semmi más hasonló szerek által hatásukban el nem értek. Raktárak a gyógyszertárakban és drogeriákban.

Főraktár: Dr. BUDAI EMIL városi
gyógyszertárában Budapest városház-
tér és TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárá-
ban Budapest VI. Király-utca 12.

(324.)

Hotter-féle Training-Fluid

1 palack frt 1.20.

Az inakat és izmokat a magas öreg korig állandó erőben és frissen fenntartja, az állatot a bedörzsölések után a legnagyobb fáradalmakra és vontatásra képesíti. A túleröltetés következményeinél, bénulás, szaggatás és merevedésnél meglepő sikerrel alkalmaztatik.

Hotter I. és II. sz. disznópóra

1 kiló frt 1.20.

Legjobb étrendi szer a disznók étvágyának és az azzal járó emésztésnek előmozdítására; kitűnően bevált orbáncznál. A II. számú hasmenésnél alkalmazandó.

Hotter-féle kólíka elleni szer

1 üveg 1 frt 50 kr.

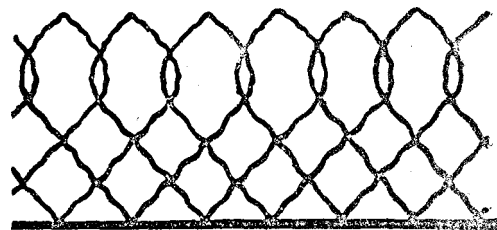
Lovaknál mindennemű kólíka és húgy felakadás, szarvasmarháknál pedig putadság ellen alkalmazandó.

LÉBER GYULA

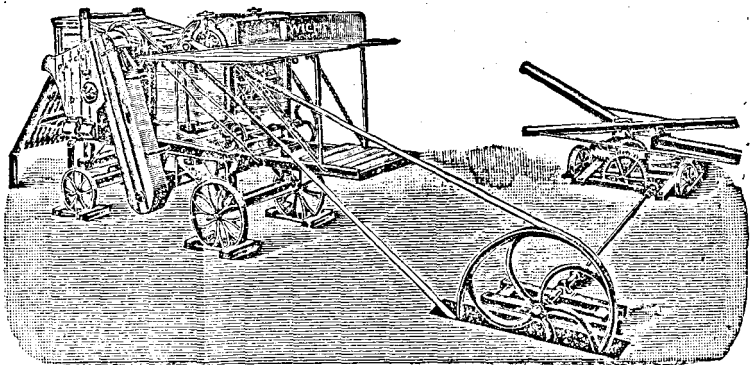
első erdélyi sodrony szövet-fonat és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám,

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való Gép-sodrony-fonatait, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pince, padlás, felső világossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányórosták, szén, kocsz, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövet, szelelő és löherrosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és ezinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különböző mintákban, fakeretbe foglalt rosták és sziták, ruganyos ágybetétek (mátrác), sodrony-lábtörölők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgállok. (339.)

Munkához 2—3 ló vagy ökör elegendős. Gőzcséplők helyettesítője.

Az utolsó években 34 első díjjal kitüntetve. Első prozsniczi Gazdasági Gép- és Gőzmotorgyár WICHTERLE F.

Magyarországi vezérképviselő KÁLLAI LAJOS.

BUDAPEST, VI. ker., Gyár-utca 50. szám.

(323. I.) ajánlja új találmányu dupla golyócsapágyu szabadalmazott

kettős tisztító

járgányos cséplőt, árpatoklyászoló és 3 zsákifolyóval és legzélszerűbb löherhüvelyezővel.

Tiszta cséplése, nagy munkaképessége felülmulthatatlan.

A jelenkor legkönnyebben járó cséplő készlete. Csépléshez fele igavonó erő sem szükséges, mint eddigi gépekhez.

Kisebb motorral is kitűnő sikerrel üzemben tartható.

Gépeink megtekinthetők nagyszabásu telepünkön VI., Gyár-utca 50. szám.

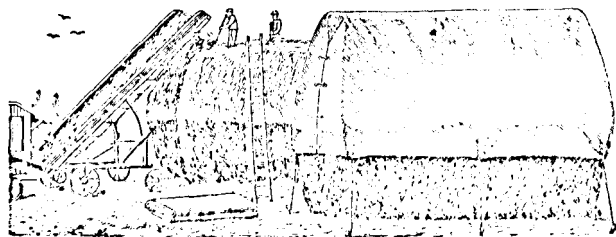
VIZMENTES PONYVÁK KAZAL, MOZDONY és CSÉPLŐGÉPEKRE.

Elpusztíthatlan —
minőségben

REPCZEPONYVÁK,

Vitorla-vászon ponyvák,

KOCSI-PONYVÁK.

Alapított 1830. — Cs. kir. szab. vízmentes szövetgyár. 46 Kitüntetés.

ELSINGER M. J. ÉS FIAI

BUDAPEST,
V. ker. Thonet-udvar.TELFS,
(Tirol.) (305)BÉCS
I., Volksgartenstrasse 1.

Vízmentes Ponyvák

elismert kitűnő minőség — [] metr. 1 K. 60 fillér és följebb

Zsákok

Tarpaulin- varrással és varrás nélkül 75 fillér és följebb
Rovatkás- Sátrak, esőköpenyek öltönyök.
Kender- kendertömölő, tűzi és itató-vedrek.

Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. — Leggyorsabb kiszolgálás.
Minden város jobb üzletben a mi gyártmányainkat tartják és sziveskedjék határozottan Elsinger gyártmányt kérni.